

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep

0030 Oslo

Høringsuttalelse - Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven - rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Fylkesmannen i Hedmark vil ikke ta stilling til selve rettighetsfestingen, men vi har noen kommentarer til den regelendringen som foreslås.

Utelatelse av støttekontakt.

Det er foreslått at timer til støttekontakt ikke skal innlemmes som en del av rettigheten til BPA. Begrunnelsen er at støttekontakt som oftest godtgjøres lavere enn lønn til assistenter, og at dersom støttekontakttimer innlemmes i BPA-timene, blir rettighetsfesting av BPA dyrere enn andre kommunale tjenester siden assistentene skal ha assistentlønn og ikke støttekontaktdogtjørelse.

Støttekontakt timer brukes som regel til fritidsaktiviteter, sosialt samvær og annen deltakelse i samfunnslivet. Dette er også helt sentrale områder for mange som bruker BPA. Med hensyn til innholdet i tjenesten, er det derfor svært uheldig å utelate støttekontakttimer i en rettighetsfestet BPA-ordning. Støttekontakt er heller ikke noen klar avgrenset tjeneste, slik at det kan bli svært uklart i den enkelte sak hvilke deloppgaver som eventuelt skal falle inn under BPA og hvilke som skal falle inn under støttekontaktens timer.

Vi er i tvil om departementets påstand om at det vil bli billigere å holde støttekontakttimer utenfor er riktig. De fleste som har støttekontakt, har et omfang på 2-4 timer i uken. Dette er relativt lite sammenlignet med kravet om 25 (32) timer BPA i uken. Uten at vi har regnet nøyaktig på det, vil vi anta at det vil koste langt mer å administrere en egen støttekontakt for den enkelte bruker, enn det lønnsforskjellene vil tilsi. Det må også tas hensyn til de store vanskelighetene det er i enkelte saker å rekruttere støttekontakter, og den ressursbruk kommunene bruker på det.

Fylkesmannen i Hedmark vil derfor anbefale at støttekontakt innlemmes i en rettighetsfestet BPA-ordning.

Rett til BPA ved henholdsvis over 25 timer i uken og over 32 timer i uken.

Lovforslaget sier at alle i utgangspunktet, forutsatt at andre vilkår er oppfylt, skal ha rett til BPA dersom omfanget er over 25 timer i uken. Rett til BPA bortfaller dersom omfanget er mellom 25 og 32 timer i uken, og kommunen kan dokumentere at BPA ordningen blir vesentlig dyrere for kommunen. Ved uenighet mellom kommunen og bruker skal saken bringes inn for Fylkesmannen til overprøving.

Vi vil anbefale at det settes kun en terskel for timeomfang. Det vil være både ressurskrevende og til dels vanskelig for Fylkesmannen å overprøve de økonomiske kostnadene ved en BPA ordning i det enkelte tilfelle.

Selv om det er vanskelig å sette noen klar grense for når omfanget med BPA vil være like dyrt (eller rimelig) som andre kommunale tjenester, vil rettighetsfesting likevel være langt enklere for alle parter å praktisere dersom det fastsettes kun en terskel. Etter Fylkesmannens syn bør terskelen ligge mellom 20 og 25 timer i uken, dvs nærmere det omfanget som lovforslaget i 2007 la til grunn (20 timer i uken).

Vi ber også departementet være observant på eventuell utilsiktet virkning ved at kommunene kan bli langt mer restriktive med å tilby BPA til de som ligger under terskelen.

Retten til BPA for personer over 67 år.

Etter det vi forstår er begrensningen i rettigheten over 67 år gjort for å hindre at en for stor andel av kommunens tjenestemottakere skal ha rett til BPA. Vi vil likevel foreslå at for brukere som har hatt rett til og benyttet BPA før de fylte 67 år, så fortsetter denne retten også etter at de har fylt 67 år.

Arbeidslederrollen

Etter vår erfaring er brukers egnethet som arbeidsleder en tilbakevendende problemstilling som kan være vanskelig å håndtere. I enkelte saker kan mangelfull arbeidsledelse medføre store problemer med å få ordningen til å fungere, eller gå sterkt ut over kvaliteten på tjenesten. En konkret følge av dette er vanskeligheter med å beholde og rekruttere assistenter. Et lovforslag om rettighetsfesting bør etter vårt synspunkt inneholde krav om egnethet i arbeidslederrollen, enten det er bruker selv som ivaretar denne eller en annen nærstående person.

Kompetanse og faglig forsvarlighet

Selv om rene helsetjenester faller utenfor forslaget om rettighetsfesting, vil det i enkelte saker likevel være krav om spesiell kompetanse hos assistenten. Det kan være kompetanse i utvikling og mestring, sertifikat, kunnskap til å følge med utvikling i funksjonsnivå og personlig egnethet.

I enkelte saker er det nødvendig at bistandspersoner utøver både motivasjon, tilrettelegging og press for at brukeren skal oppnå endring og utvikling. Dette kan bli vanskelig dersom brukeren benytter seg av eventuell rett til BPA fordi brukeren i den enkelte situasjon kan instruere assistenten hva denne skal gjøre. Nødvendig motivasjonsarbeid kan dermed bli skadelidende.

Momentene i de to avsnittene over kan gjøre det vanskelig for kommunen å sikre at de yter forsvarlige tjenester. For å avhjelpe dette bør det i forarbeidene, eventuelt i senere rundskriv eller forskrift, påpekes kommunens rett til å kreve journalføring og rapportering der det ansees som nødvendig.

Vi vil be departementet i lovforslaget vurdere å begrense retten til BPA i tilfeller der denne tjenesten ikke kan forsvares på faglig grunnlag.

Tvang og makt

Det er økende bruk av BPA også overfor utviklingshemmede, og i den sammenheng er det mange problemstillinger som oppstår knyttet til eventuell bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kap 9. I tillegg er det prinsipielle etiske betenkeligheter ved vektlegging på brukerstyring i BPA-saker, samtidig som de brukerstyrte assistentene skal kunne utøve tvang mot brukerens vilje.

Det bør i lovforslaget avklares hvordan problemstillingen mellom brukerstyring og bruk av tvang og makt skal løses. Vedtak som innebærer direkte fysisk tvang, slik som eksempelvis holding og nedlegging, bør ikke kunne utføres som ledd i BPA-ordningen. Mindre inngripende tiltak, slik som begrensning i tilgang på mat eller fri utgang i deler av døgnet, er derimot mer uproblematisk.

Med hilsen

Trond Lutnæs e.f
fylkeslege

Nils Christian Faaberg
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.